

LA CAIXA D'ESTALVIS DEL MEDITERRANI A SELLA

LES OBRES

El 20 de maig de 2017 va ser un dia nefast que, l'autor d'aquest escrit, mai de la vida haguera volgut viure. Aquest dia es va produir el tancament definitiu de l'oficina del banc de Sabadell a Sella, abans "*Caja de Ahorros del Mediterráneo*", continuadora de la "*Caja de Ahorros de Alicante y Murcia*" i, les dues, filles de la "*Caja de Ahorros del Sureste de España*". El meu enuig estava motivat per tot allò que l'esmentada entitat ha representat per al poble de Sella i per a mi mateix, tant en l'aspecte personal, com en el laboral i en el social.

No pretenc escriure un tractat on estiga reflectit el desenvolupament econòmic d'aquesta oficina amb detall de balanços, volums de negoci, memòries anuals, etc., sinó que el que tracte de fer és un relat de les meues experiències personals, basades, gairebé exclusivament, en els records que han quedat gravats a la meua memòria i que, per això mateix, potser no siguin, del tot, exactes.

Va ser al començament de l'any 1955, una vegada finalitzades les festes de Nadal i Reis, quan, un dia, va vindre mon pare a casa molt content, ja que, aleshores, el treball escassejava molt i acabaven de contractar-lo en unes obres que anaven a fer a la casa del tio Esteve la Plaça, a la plaça Major de Sella. L'havien informat que anaven a construir una «*caixa d'ahorros*». Jo no sabia el que era, mai no ho havia oït nomenar, i els meus pares em van explicar que es tractava d'un lloc per guardar els diners que no es gastaven. Vaig acceptar l'explicació, encara que no entenia gaire quins diners s'havien de guardar, ja que en casa els escoltava parlar i semblava que sobrar-ne no en sobrava cap, de diners, sinó que era tot el contrari, el que sobrava era la manca de moltes coses.

Van començar les obres i per fer-les van vindre dos obrers d'Alacant, els quals anaven acompanyats de les seues esposes. Habitaven a la mateixa casa, la qual disposava dels elements imprescindibles per poder viure: cuina, llar, cambres, etc. A un d'ells, que era l'encarregat, li deien Roc Cano, l'acompanyava la seua esposa Pepica i ambdós eren de la Nucia. L'altre, que era més gran, l'anomenaven el tio Pepe, a la seua muller no recorde com li deien, i encara que feia molt de temps que vivien a Alacant, provenien de Relleu, on tenien familiars, a la casa dels quals anaven de tant en tant, a peu per la costera, ja que la comunicació entre les dues poblacions era bastant dolenta. Del poble en van contractar dos, d'obriers, l'un era mon pare, Salvador García Ortiz, (Jorro) com ja he dit abans, i l'altre era Ernesto Cerdà Ibáñez, més conegut com Ernesto el Rei. Estos quatre van fer l'obra general, però per posar la instal·lació elèctrica i pintar van vindre altres operaris de fora. En recorde un de Sant Vicent que li deien Vicente Lillo i un altre, del qual no recorde el nom, pense que l'anomenaven Carrillo, que sempre estava cantant i a mi m'agradava molt com ho feia.

També van vindre a treballar de fora ferrers, fusters i vidriers. Van col·locar un mostrador de fusta molt bonic que damunt tenia un vidre de separació i en el qual hi havia dues finestretes per atendre els clients. Es va construir un cancell de fusta amb un vidre blanc que no deixava veure el que hi havia dins i tenia gravats uns mapes d'Espanya en els quals s'assenyalava un punt al sud-est i que eren el símbol d'aquesta entitat. També es van arrancar les portes de l'entrada, que eren de fusta, molt gruixudes, amb molts forrellats, baldes i passador, que demostraven la distinció de la casa en temps passats. Estes portes les va arreplegar el meu pare, i Carlos, el fuster del poble, amb bastant treball, va fer les modificacions que calien per col·locar-les a casa meua, del carrer Jesús, on van romandre durant molts anys fins que es va obrar i van ser substituïdes per una altra més estreta. A l'oficina van posar portes noves. Eren de ferro amb vidre per dins, que van restar col·locades molt de temps, fins que es va fer la reforma de l'oficina. També va portar mon pare a casa un tapís emmarcat, que estava tacat en un cantó, on hi havia brodades diverses palmeres, un palau oriental i un lleó, i va estar penjat en una cambra fins que es va reconstruir la casa.

A l'oficina, l'habitatge que hi havia també va ser modificat, ja que s'havia quedat sense l'entrada per la plaça i en van fer una altra pel carrer Quatre Cantons. Es va dotar d'una cuina nova, un bany, un rebost; en definitiva, van construir un habitatge nou i modern en aquell temps, que durant bastants estius va ser utilitzat per D. Miguel Romá en les seues estades al poble on la seua dona tenia família.

Finalitzades les obres, el meu pare va comentar a casa que anaven a fer la inauguració de la “Caixa de Ahorros”. Tampoc coneixia aquesta paraula, «inauguració», i em van explicar que era la cerimònia per fer l'estrena de la oficina per començar a funcionar.

LA INAUGURACIÓ

El dia 21 de maig de 1955, ben d'hora, a la plaça del poble hi havia un moviment que no era l'habitual. Hi havia empleats de l'Ajuntament treballant. Estaven tapant clots, escombrant i arruixant el carrer amb aigua per llevar la pols. Cal tindre en compte que, aleshores, el sòl era de terra, sense cap mena d'asfalt o paviment. També es veia un tràfec inusitat al Casino, el bar de la plaça, on el tio Pepe, el seu cambrer, no parava de preparar beguda i punxades com per abastir un gran convit.

Després de dinar, el Casino va anar omplint-se d'homes, tots ben mudats, amb tern i corbata, com si fóra el dia de la festa major. Encara que hi havia algun foraster, la majoria eren regidors de l'ajuntament i persones rellevants del poble: el rector, el baró, els mestres, el jutge, etc.

A mitjan vesprada van arribar a la plaça tres cotxes de color negre. Eren grans, luxosos, imponents. Res tenien a veure amb els pocs vehicles que hi havia al poble, pense que sols n'havia dos xicotets. A més a més, al estar conduïts per xofers uniformats amb jaqueta creuada de color blau marí amb dues rengleres de botons daurats i gorra de plat amb la visera negra lluenta, que obrien les portes perquè baixaren els viatgers, encara impactaven més.

Els personatges mudats que estaven a la plaça van acudir, tot nerviosos, a saludar els nouvinguts. Encaixaven les mans, s'atapeïen i tractaven de situar-se als primers llocs, encara que subtilment utilitzaren les empentes i les colzades. L'arribada del senyor rector, del baró i de l'alcalde va fer que foren aquestos qui prengueren el protagonisme. Tots junts van anar a l'església on el rector va celebrar unes cerimònies, i tot seguit van tornar a l'oficina, les portes de la qual estaven obertes de bat a bat, amb tots els llums encesos. El rector va fer la benedicció fent l'aspersió d'aigua beneïda mitjançant l'hisop, cosa que va donar pas als parlaments i es va nomenar la Junta Col·laboradora. Seguidament, els directius, les autoritats i els membres de la Junta, van entrar a veure l'oficina i en acabant, junt a la gran quantitat de persones del poble que havia acudit a l'acte, la majoria homes, van anar al “salonet de Salvador de Roc” on van oferir un aperitiu molt assortit i variat.

La revista “IDEALIDAD“, que era editada per la Caja de Ahorros del Sureste, es refereix a aquest esdeveniment mitjançant la següent crònica titulada “**UNA OFICINA EN SELLA (ALICANTE) Fue inaugurada el día 21 de mayo y el acto constituyó un auténtico y jubiloso acontecimiento**” i deia: “*En la tarde del 21 de mayo se trasladaron las altas personalidades de la Caja de Ahorros del Sureste de España al pintoresco pueblo de Sella para inaugurar la Oficina que la benéfica institución de ahorro ha instalado en aquella villa, concretamente en la casa número 10 de la Plaza de José Antonio. Para presidir el acto acudieron desde Alicante don Román Bono Marín, presidente del Consejo de Administración; don Antonio Ramos Carratalá, director General; don Francisco Oliver, subdirector; don Gregorio Vallejos, interventor; don Rafael Aracil, inspector; don Fernando Segura, delegado sucursal 1ª y don Miguel Romá, delegado de la Institución, en Murcia, quienes fueron recibidos, entre constantes muestras de simpatía del vecindario, por las autoridades y jerarquías locales.*

Tras el rezo de un solemne Te Deum en la iglesia parroquial, a cuyo acto se asoció todo el vecindario llenando totalmente el templo, el reverendo señor don José Algado Llinares, cura párroco, efectuó la solemne bendición de los locales de la nueva Oficina, cuyas instalaciones ofrecen al visitante un admirable conjunto, habiendo sido conjugado con singular acierto la comodidad, la elegancia y la sencillez. Terminada la breve ceremonia, don Román Bono Marín cedió la palabra al director general de la Caja de Ahorros del Sureste de España, señor Ramos Carratalá, quien se dirigió al público estacionado a la puerta de la oficina y que llenaba totalmente la plaza de José Antonio, en términos muy cordiales y afectuosos, los mismos, dijo, que demostraba el vecindario al recibir la benéfica Entidad de ahorro. Tras hacer una breve reseña del origen de las Cajas de Ahorro, fundadas hace dos siglos, dijo que habían llegado para combatir la usura,

teniendo como misión la de recaudar fondos de las clases media y alta para atender a los que hoy se llama <económicamente débiles>. Es difícil ahorrar, dijo, pero nuestras estadísticas demuestran que actualmente se ahorra mucho, que se rinde culto a la virtud de la previsión, contando siempre que el dinero que distraemos de lo supérfluo sirve para remediar, en el futuro, pequeños y grandes males.

Seguidamente dio unos interesantes datos estadísticos, afirmando que las Cajas de Ahorros de España administraban, en conjunto, veinte mil millones de pesetas, y que la Caja de Ahorros del Sureste de España administra en total quinientos millones de pesetas de todos sus imponentes de Alicante y Murcia. Aclara después la norma de administración que siguen estas oficinas de la Caja de Ahorros del Sureste de España, diciendo que están administradas por señores de la misma población, añadiendo, después, las distintas clases de prestaciones de auxilios económicos que tiene en vigor la Entidad, de las que existen 40 modalidades distintas, para la agricultura, el comercio y la industria. Tras decir que mediante las prestaciones de la Caja de Ahorro han podido emanciparse numerosísimos labradores de la región, se extendió en consideraciones sobre la labor cultural de la Entidad, que la aplica, entre otros interesantes conceptos, en la dotación de becas y ayudas escolares para jóvenes de inteligencia privilegiada que pueden, incluso, realizar estudios superiores.

El brillantísimo discurso de don Antonio Ramos Carratalá, escuchado en medio de un gran silencio, fue seguido de una prolongada salva de aplausos.

Posteriormente, don Román Bono Marín dio posesión de sus cargos a la Comisión Colaboradora, que está formada así: presidente, don Juan Antonio Ferrer Ferrer; vicepresidente, don Nadal Pérez Martí; vocales de honor, el reverendo señor don José Algado Llinares, cura párroco de Sella; el alcalde de la villa, don Pedro Seva Ferrer, y don Juan Calatayud Benavente, Barón de Sella, siendo vocales electivos don Pedro Ferrer Catalá, don Pedro Jordá Alemany, don Jesús Soler Ronda, don Diego Pérez Pérez, don Antonio García Ferrer, don Joaquín Cortés Giner y don José Juan Agulló Cerdá, y secretario-representante, don Antonio García Alemany.

El señor Bono Marín hizo donación al señor cura párroco de la primera cartilla de ahorro que extiende la Oficina de Sella, a favor de la Divina Aurora, Patrona de la población, con una importante cantidad inicial, y distribuyó asimismo diversos donativos para los pobres de la ciudad.»

LA INTEGRACIÓ AMB EL POBLE

L'oficina va començar a treballar i romania oberta, fins i tot, de vesprada, i a poqueta nit era quan més activitat es veia. Cal adonar-se'n que, aleshores, la majoria dels homes treballaven en el camp i la jornada era de sol a sol, i que per obrir una llibreta era imprescindible la presència de l'home, ja que les dones no podien fer-ho si no tenien l'autorització del marit o del pare.

També els primers dies era freqüent la presència de xiquetes i xiquets, acompanyats dels seus pares, i el motiu era que la Caixa els regalava una llibreta «Infantil» amb una imposició de dues pessetes. Eren unes llibretes amb les tapes de color, on hi havia dibuixades una mena de formigues que simbolitzaven la importància de guardar en previsió d'èpoques d'escassetat.

De tant en tant, les xiquetes i els xiquets gaudien d'anar a l'oficina. Era quan la Caixa sortejava joguines entre els que tenien llibreta i efectuaven qualsevol ingrés. Els obsequis romanien exposats a l'oficina durant un temps i els infants quedaven bocabadats observant-los. Aquestes campanyes se celebraven per Nadal i servien de reclam per arreplegar els diners que s'havien obtingut per les estrenes. Encara que molts quedaven decebutos per no haver tingut cap premi, l'any següent repetien i tornaven a viure l'experiència amb la mateixa il·lusió.

Durant el temps que la Caixa va estar en la localitat, va estar present en tots els esdeveniments que es duïen a terme, tant socials, festius, culturals, etc., i la seua presència resultava gairebé imprescindible en qualsevol celebració. Al llarg de molts anys va ser patrocinadora de la partida de pilota valenciana de les festes patronals, famosa per tota la Comunitat Valenciana, i que ja fa més de cent anys que es juga.

La Caixa, també va contribuir de forma molt activa en la modernització de la vida al poble. Pel que fa a l'agricultura, va finançar, mitjançant els préstecs del Banc de Crèdit Agrícola, gairebé l'adquisició de tots els tractors i mules mecàniques que van entrar al poble i que van fer que es mecanitzara el treball del camp. Així mateix va facilitar la compra de gran nombre de vehicles, cotxes i motocicletes per augmentar la mobilitat de la gent i poder desplaçar-se a altres poblacions a treballar. També va col·laborar en l'adequació i modernització d'habitatges concedint préstecs de rehabilitació de vivendes, i seria difícil trobar una casa que li hagueren fet obra que no haguera gaudit d'aquest tipus de finançament.

Esment especial mereix la relació amb la banda de música la Unió Musical l'Aurora. M'atreuria a dir que aquesta societat cultural, mai per mai, haguera sigut possible sense l'ajuda i col·laboració de la Caixa. Ho dic coneixent bé la creació de la Banda, ja que, aleshores, a més de directiu de la societat musical, jo era empleat de l'entitat d'estalvi.

Va encetar la relació amb una cosa tan simple com la cessió de la màquina d'escriure per redactar l'acta fundacional i, durant bastants vesprades, ens facilitava l'accés a l'oficina, per poder confeccionar els estatuts, a més dels folis de paper que calien i del paper de calcar necessari per a poder lliurar a l'hora els tres exemplars que eren indispensables. Encara que parega una qüestió menuda, cal adonar-se'n que, aleshores, en el poble no hi havia cap fotocopiadora. Antonio García Alemany, *Toni Caralampio*, director de l'oficina, va ser qui es va prendre la responsabilitat de facilitar-nos la tasca.

L'escola de música va començar el seu funcionament als baixos de la casa abadia i, ja la banda formada, van traslladar els assajos al saló de l'OJE i després a les golfes de l'Ajuntament. El bon desenvolupament de la societat i de la banda va fer que prompte sorgira la inquietud d'adquirir un local propi que acollira l'escola, el lloc d'assajos i la seu social. Va sorgir l'oportunitat de comprar la casa del tio Vicent l'Obrer, a la plaça, al mateix edifici que albergava l'oficina de la Caixa. Va ser, aleshores, quan l'entitat d'estalvi va aplanar el camí i va concedir a la Unió Musical un crèdit amb garantia hipotecària amb condicions molt avantatjoses. Es va realitzar la compra, i l'edifici de la plaça Major número 10 de Sella va passar a ser propietat de les dues entitats amb la proporció aproximada del 30% de la Caixa i el 70% de la Unió Musical.

La Unió Musical, en una altra ocasió, es va dirigir a la Caixa en demanda d'ajuda per a l'escola d'educands, i aquesta li va facilitar un professor, un músic de la Banda Municipal d'Alacant, que, al llarg de tres mesos, totes les setmanes venia un dia a Sella a impartir les seues classes.

Però, tot i això, l'ajuda més important va ser quan la Caixa va vendre a l'UMA la meitat de la primera planta de l'edifici, que va passar a ser tota de la societat musical, i va poder convertir-la en una gran sala d'assajos. El més interessant és el cost de la transacció. El preu va ser: substituir la meitat del sostre entre la planta baixa i el primer pis; abatre l'escala d'accés des de l'oficina a la primera planta i netejar la runa; i cedir un espai on poder instal·lar l'oficina durant el temps que van durar les obres de remodelació. Amb esta adquisició, gairebé el 90% de l'edifici va passar a ser propietat de l'UMA.

També va col·laborar la Caixa amb l'UMA quan es va adequar el local amb la finalitat que reunira les condicions perquè es pogueren prestar les tasques a què estava destinat de la millor manera possible. A l'efecte es va insonoritzar tot el local, es va dotar dels llums convenients perquè la il·luminació fóra perfecta, es va instal·lar aire condicionat i es va dotar d'una mena de xicotetes coses que, a més, el feien molt acollidor. La Caixa li va concedir a l'UMA un préstec en condicions preferents, a un tipus d'interès baix i a un termini llarg que facilitara el seu reemborsament.

COLOFÓ

Des que el Banc de Sabadell va comprar la CAM, per 1 euro, va començar a dir-se i a publicar-se a la premsa, que la seua planificació incloïa desfer-se'n de les oficines establides en els pobles més menuts, cosa que molt aviat es va veure que era certa. Van començar compartint treballadors entre diverses oficines i limitant el dies d'apertura, fins el dia 20 de maig de 2017 que el tancament va esdevindre definitiu.

El banc sabrà del cert quines raons ha tingut per prendre aquesta decisió, però als ulls dels clients, només han sigut motius econòmics i de rendibilitat. Per a res han tingut en compte la confiança que, al llarg de 62 anys, el poble, majoritàriament, havia depositat en l'Entitat, i la total fidelitat demostrada, i contrastada, darrerament, amb la massiva acceptació, per part dels clients, de les condicions, fixades pel banc, per resoldre la desagradable situació produïda per la comercialització de productes tòxics, com les «participacions preferents» i que els clients van admetre en un percentatge que gairebé abastava el cent per cent.

Ara cada vegada que vaig a la Plaça Major la trobe estranya. Acostumat que quan davallava la Costereta del Cor, i girava el cantó de l'Església, el primer que veia era la llum del cartell de la porta de la Caixa, en veure'l apagat, em produïx una sensació rara. Així mateix, de matí, quan passava per davant l'oficina, em sentia obligat, per deformació professional, ja que al llarg de 41 anys ha sigut la meua empresa, a mirar si el caixer estava bé i a saludar a l'empleat, encara que fóra des de la porta del carrer. Ara quan, per costum ho faig, el caixer continua al seu lloc, però els llums de la oficina estan apagats i note una gran tristor.

En el lloc on abans hi havia una oficina lluminosa, sempre a l'abast del poble, a la qual es podia accedir en tot moment, amb total confiança, per buscar de solucionar necessitats o fer qualsevol gestió, ara hi ha un local fosc, sempre tancat, la qual cosa genera un buit en el poble que necessitarà bastant de temps per poder-lo omplir.

Salvador García Cerdá
Sella, maig de 2017